

BRICS 17. LİDERLER ZİRVESİ

Seyda Nur OSMANLI

Misafir Araştırmacı

Analiz No : 2025 / 28

11.07.2025

BRICS 17. Liderler Zirvesi, 6-7 Temmuz tarihlerinde Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde "Daha Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Yönetim için Küresel Güney İşbirliğini Güçlendirmek" temasıyla gerçekleşmiştir. Zirvede küresel yönetim sisteminde reform, çok taraflılık, Küresel Güneyin daha fazla temsili, iklim değişikliği, yapay zeka yönetimi, dijital uçurum, küresel sağlık gibi konular gündeme gelmiştir. Oluşuma ilgi gösteren ancak henüz bir statüsü bulunmayan Türkiye, zirveye Dışişleri bakanı düzeyinde katılım sağlamıştır. Zirve gerçekleşirken ABD Başkanı Trump, BRICS zirvesinden ABD karşıtı kararların çıkması halinde BRICS ülkelerine ek gümrük vergileri getirileceğini söylemiştir.[1] Bu yaklaşım BRICS üyelerinin BRICS'i açıkça Batı karşıtlığında konumlandırmamasında etkili olmaktadır. Brezilya, Hindistan gibi ülkeler dış politika öncelikleri nedeniyle BRICS'i daha tarafsız, Batı Dışı bir yere konumlandırmak istemektedir.

Çin, zirveye ilk kez lider düzeyinde değil Başbakan düzeyinde katılım göstermiştir. Bu durumun temel sebebinin, ABD ile ticaret görüşmelerinin devam etmesinin ve Çin'in iç politika hedeflerine odaklanmasının olduğu ileri sürülmektedir.[2] Çin'in Devlet Başkanı düzeyinde katılım göstermemesi Çin'in Küresel Güney ile kurduğu ilişkilerdeki liderlik rolünün ve bu roldeki BRICS'in etkisini azaltma riski taşımaktadır. Küresel yönetim liderliğinde ABD ile rekabet halinde olan Çin'in temsil düzeyi bu liderliği üstlenecek aktör olması görüşünü sorgulatmıştır. Bu durum küresel yönetimde liderlik rolünün farklı koşullar etrafında şekillendiğini gündeme getirmiştir.[3] Öte yandan Rusya, Devlet Başkanı Putin'in Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından çıkarılan yakalama kararı nedeniyle video konferans aracılığıyla mesaj göndermiş ve Dışişleri Bakanı düzeyinde katılım sağlamıştır. Putin mesajında, uluslararası neoliberal sistemin çöktüğünü ifade etmiştir.

17. Liderler Zirvesinde ortak ülke statüsünde genişlemeye gidilerek Kazakistan, Özbekistan, Malezya, Tayland, Vietnam, Küba, Belarus, Bolivya, Nijerya, Ugandanın aralarında bulunduğu on ülke ortak ülke olarak kabul edilmiştir.[4] Kazakistan ve Özbekistanın ortak ülke olarak kabul edilmesiyle BRICS, Orta Asya ülkeleri ile ilk kez üyelik

için ilişki kurmuştur. Kazakistan, BRICS ile tam üyelik yerine ortak üye statüsünde ilişkiler geliştirmeyi hedeflemekteydi. Ortak üye olma isteği, Kazakistanın BRICS ile sınırlı bir ilişki kurmayı amaçladığını göstermektedir. Bu tercihte, Kazakistanın Rusya ile ilişkilerinin ve dış politika araçlarını çeşitlendirme hedefinin rol oynadığını öne sürmek mümkündür.[5]

Endonezya ise Ocak 2025 tarihinde tam üye olmasının ardından liderler zirvesine ilk kez katılım sağlamıştır. Brezilya Devlet Başkanı Silva, BRICSin 1955 yılında Endonezyada toplanan Bandung Bağlantısızlar Hareketinin tezahürü olduğunu ve çok kutuplu bir dünya düzenini savunan Bandung Konferansı'nın ruhunu temsil ettiğini ve dile getirmiştir.[6] 2024 yılında tam üye olan İran ise haziran ayında yaşanan İran-İsrail çatışmasının ardından zirveye Dışişleri Bakanı düzeyinde katılım göstermiştir. Zirve sonrasında yayınlanan Rio Deklarasyonunda İrana gerçekleştirilen saldırılar kınanmış ancak saldırganların adları anılmamıştır. Bu durum BRICSin ortak anlayışının sınırlarını yansıtmaktadır. Ayrıca BRICSin düşük profilde bir politika izlemesinin örneği olduğu ileri sürülmüştür.[7] Bu durum BRICSin açıkça bir taraf olmak istemediğini göstermektedir.

BRICSin genişlemesi Küresel Güneyin daha fazla temsiline ve iklim, sağlık, dijital adaletsizlik gibi sorunlarının gündeme gelmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca Batı merkezli uluslararası sistem anlayışının daha yüksek sesle sorgulanmasına katkı sunmakta, küresel yönetişimde reform gibi talepleri gündeme getirmektedir. Ancak üye genişlemeleri ile beraber BRICS üyelerinin farklı rejim türlerine, dış politika önceliklerine, ekonomik ve siyasi hedeflere sahip olmaları nedeniyle BRICSin yekpare bir yaklaşım geliştirmesi zorlaşmaktadır. Bir başka ifadeyle üyeler arasında ortak değerler bulunduğunu söylemek güçtür. Öte yandan başta Hindistan ve Çin olmak üzere üyeler arasında çeşitli siyasi problemler vardır. Daha da önemlisi grup üyelerinin BRICSi konumlandırmasında da farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Hindistan ve Brezilya, ABD veya Batı karşıtı bir konumlandırma yerine Bağlantısızlar Hareketi gibi Batı dışı bir konumlandırmayı tercih etmektedir. Yakın zamanda Güneydoğu Asya ülkeleri üzerinde yapılan bir çalışmada görüldüğü üzere, son yıllarda Çin ile ilişkileri yakınlaşma eğilimi olsa da, ABD-Çin arasında dengeli bir siyaset takip eden Endonezyanın da benzer bir tutum izlemesi muhtemeldir.[8] Öte yandan de-dolarizasyon konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Mart 2025 tarihinde Hindistanın de-dolarizasyon sürecine sıcak bakmadığını ifade ederken, Rusya ortak para birimini daha önceleri gündeme getirmiştir. [9] Öte yandan ABD Başkanı Trumpın BRICS içinde oluşacak ortak para birimine karşı, ek tarife tehdidinde bulunması göz önünde tutulmalıdır. Son zirvede ele alınan iklim değişikliği sorunu ile bağlantılı şekilde karbon emisyonlarının azaltılma hedefi hakkında üye olan Körfez ülkeleri, Rusya ve Brezilya başta olmak üzere iklim değişikliğinden daha fazla etkilenen ülkelerin de farklı tutumlar izlemesi muhtemeldir. Tüm bunlar BRICSin içindeki farklı siyasi ve ekonomik hedeflerin varlığından kaynaklanmakta ve yeni genişlemelerle derinleşme riski barındırmaktadır.

Zirvede sonunda Rio de Janeiro Deklarasyonu yayınlanmıştır. Deklarasyonda BM Şartı, uluslararası hukuka bağlılık, küresel yönetişimde reform, finans sağlık iklim değişikliği, uluslararası sorunlar gibi konular ele alınmıştır. İrana yapılan nükleer saldırıların kınanmasının yanı sıra Rusyanın sivilleri hedef alan saldırıları da kınanmıştır. Ayrıca BRICS Liderler Çerçeve İklim Finansmanı Bildirgesi, BRICS Liderler Yapay Zeka Küresel Yönetimi

Bildirgesi ve BRICS Sosyal Olarak Belirlenen Hastalıkların Ortadan Kaldırılması Ortaklığı belgeleri imzalanmıştır.

Sonuç olarak, Küresel Güneyin daha fazla temsili ve sorunlarının ele alınması, uluslararası yönetim sisteminde reform ve daha adil bir uluslararası sistem, Batı merkezli uluslararası finans sistemine alternatif araçlar üretme hedefi, genişleyen iş birliği ve diyalog açısından BRICS önemli bir platform olmayı sürdürmektedir. Ancak Küresel Güneyin liderliğini üstlenme ihtimali olan Çinin, zirveye lider düzeyinde katılmaması, İran-İsrail çatışmasında saldırganların açıkça anılmaması, ABD Başkanı Trumpın ek vergi tehdidinde bulunması ve üye ülkelerin arasındaki farklı ideolojik, siyasi ve dış politika önceliklerinin olması BRICSin etkisinin sınırlarını belirlemektedir.

[1] Osmond Chia, Dearbail Jordan, Trump Threatens Extra 10% Tariff On Nations Siding With Brics, *BBC*, 7 Temmuz 2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c1dnz7gw92zo>

[2] Sanstuti Nath, "China's Xi Jinping To Miss BRICS Summit For First Time. Here's Why", *NTDV*, 6 Temmuz 2025, <https://www.ndtv.com/world-news/chinas-xi-jinping-is-missing-brics-summit-for-first-time-in-12-years-why-8833322>

[3] Katharine Viner, "Leaders of Russia and China Snub Brics Summit in Sign Groups Value May Be Waning", *Guardian*, 5 tEMMUZ 2025, <https://www.theguardian.com/business/2025/jul/05/leaders-of-russia-and-china-snob-brics-summit-in-sign-groups-value-may-be-waning>

[4] "Brics Welcomes Indonesia As Member, 10 Other Nations As Partner Countries", *Business Standart*, 7 Temmuz 2025, https://www.business-standard.com/external-affairs-defence-security/news/brics-welcomes-indonesia-as-member-10-other-nations-as-partner-countries-125070700058_1.html

[5] Ayushi Saini, Rajoli Siddharth Jayaprakash, "Kazakhstans BRICS Conundrum", *The Diplomat*, 9 Kasım 2024, <https://thediplomat.com/2024/11/kazakhstans-brics-conundrum/>

[6] Gusty Da Costa, "Brazils President Says BRICS As Heir To Bandung Conferences Non-Aligned Spirit", *Indonesia Business Post*, 7 Temmuz 2025, <https://indonesiabusinesspost.com/4675/geopolitics-and-diplomacy/brazil-s-president-says-brics-as-heir-to-bandung-conference-s-non-aligned-spirit>

[7] Fan Anqi, "BRICS Summit, Joint Declaration Seal Groups Commitment To Multilateralism", *Global Times*, 7 Temmuz 2025, <https://www.globaltimes.cn/page/202507/1337830.shtml>

[8] Klaus Heinrich Raditio, "To Be a Bridge Builder: Indonesias Debut at the BRICS Summit", *The Diplomat*, 8 Temmuz 2025, <https://thediplomat.com/2025/07/to-be-a-bridge-builder-indonesias-debut-at-the-brics-summit/> ;

Yuen Foong Khong, Joseph Chinyong Liow, Southeast Asia Is Starting to Choose Why the Region is Leaning Toward China *Foreign Affairs*, 24 Haziran 2025, https://www.foreignaffairs.com/china/southeast-asia-starting-choose-khong-liow?check_logged_in=1

[9] " Building Resilience: On The 17th Summit Of Brics Emerging Economies", *The Hindu*, 10 Temmuz 2025, <https://www.thehindu.com/opinion/editorial/building-resilience-on-the-17th-summit-of-brics-emerging-economies/article69792690.ece>

Yazar Hakkında :

Seyda Nur OSMANLI, 2015 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2021 yılında, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler bölümünde "Kuşak ve Yol Girişimi: Cibuti ve Pakistan Örnekleri" başlıklı teziyle Yüksek Lisans derecesini almıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler bölümünde Doktora Adayıdır. Çin dış politikası, Çin-ABD ilişkileri, Türkiye-Çin ilişkileri hakkında çalışmalarını sürdürmektedir.

Atıfta bulunmak için: OSMANLI, Seyda Nur. 2026. "BRICS 17. LİDERLER ZİRVESİ ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 28. Temmuz 11. Erişim Haziran 14, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/BRICS-17-LIDERLER-ZIRVESI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

